

**provincie
groningen**

**NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU
VOOR HET PLAN-MER**

DROGE VOETEN 2050

**VOOR HET BEHEERGEBIED VAN HET
WATERSCHAP NOORDERZIJLVEST**

Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor het

planMER Droge Voeten 2050

**Voor het beheergebied van het waterschap
Noorderzijlvest**

Provincie Drenthe

Provincie Fryslân

Provincie Groningen

Maart 2014

Inleiding

De provincies Groningen en Drenthe en het waterschap Noorderzijlvest hebben het voornemen om met het project "Droge Voeten 2050" maatregelen uit te voeren om toekomstige wateroverlast - vooral ten gevolge van klimaatverandering en bodemdaling - in het beheergebied van het Waterschap te beperken. Het project richt zich op het tegengaan van wateroverlast vanuit de boezemsystemen. De insteek van het project is de verbetering van de veiligheid van de boezemsystemen. Waar mogelijk worden combinaties gezocht met maatregelen op andere terreinen dan veiligheid, zoals de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), zodat een integrale aanpak ontstaat. Daarnaast wordt er voor gezorgd dat de maatregelen om de veiligheid te verbeteren maatregelen op andere terreinen niet in de weg staan.

M.e.r.-procedure en inspraakreacties

Afhankelijk van het gekozen maatregelenpakket zullen de maatregelen moeten worden opgenomen in het Provinciaal Omgevingsplan Groningen, de Omgevingsvisie Drenthe en/of het Streekplan Fryslân. Vanwege mogelijke m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten en mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden wordt de plan-m.e.r.-procedure doorlopen. De drie provincies zijn daarvoor het bevoegd gezag. De provincie Groningen treedt op als coördinerend bevoegd gezag in deze procedure.

De m.e.r.-procedure is gestart met de bekendmaking en tervisielegging van het Startdocument. Deze heeft tot en met 4 november 2013 ter visie gelegen. Wij hebben twee inspraakreacties ontvangen met betrekking tot de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Deze zijn als bijlage bij deze notitie gevoegd. LTO-Noord en de gezamenlijke milieuorganisaties hebben daarbij ondermeer gevraagd om een hoger detailniveau voor het MER dan bij een plan-MER gebruikelijk is. Dit MER wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming op het niveau van een streekplan/POP en sluit daarbij aan wat detailniveau betreft. Bij de nadere uitwerking van de maatregelpakketten zullen in de toekomst eventueel project-m.e.r.-procedures doorlopen moeten worden, bijvoorbeeld voor de inrichting van een waterberginggebied. Uiteraard zal het detailniveau daarbij worden aangepast tot het niveau van de inrichting van een gebied.

Wij hebben de wettelijke adviseurs, waaronder de Commissie voor de m.e.r. advies gevraagd over de reikwijdte en detailniveau voor het op te stellen MER. We hebben het advies van de Commissie ontvangen op 21 november 2013. Deze Notitie "Reikwijdte en Detailniveau" (voorheen de "richtlijnen voor het MER" genoemd) is gebaseerd op het advies van de Commissie en geeft aan wat in het MER dient te worden onderzocht.

1. Hoofdpunten voor het MER

Wij beschouwen de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Een beschrijving en onderbouwing van de probleem- en doelstellingen ten aanzien van de wateroverlast voor 2025, met een doorkijk naar 2050, inclusief de onzekerheden die daarbij een rol spelen.
- Een beschrijving van de ontwikkeling van alternatieven, bestaande uit maatregelpakketten, op basis van een onderbouwing van de hiervoor geselecteerde kansrijke maatregelen.
- Inzicht in het doelbereik van de maatregelen en alternatieven en kansen om een bijdrage te leveren aan het behalen van andere doelstellingen (bijv. verdrogingsbestrijding, waterkwaliteit, natuurontwikkeling).
- Inzicht in de gevolgen van afzonderlijke maatregelen en maatregelpakketten voor kwalificerende habitats en soorten in Natura 2000-gebieden en voor de wezenlijke kenmerken en waarden van de Ecologische Hoofdstructuur.

Besluitvormers en insprekers lezen vooral de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijven wij meer in detail welke informatie het MER moet bevatten. Wij bouwen in ons advies voort op het Startdocument “PlanMER Droge Voeten 2050 voor het beheergebied van het waterschap Noorderzijlvest” (verder “het Startdocument”). Dat wil zeggen dat wij in deze notitie niet ingaan op de punten die in het Startdocument voldoende aan de orde zijn gekomen.

2. Achtergrond, beleid en besluitvorming

2.1 Achtergrond Droge Voeten

Het Startdocument geeft weinig informatie over de voorgeschiedenis en de context van het voornemen. Uit eerdere documenten (Startnotitie project Droge Voeten 2050 en Plan van aanpak maatregelenstudie) blijkt dat het voornemen onderdeel vormt van een lopende maatregelenstudie, die wordt uitgevoerd voor het beheergebied van de Waterschappen Noorderzijvest en Hunze en Aa's. In het voortraject is gebleken dat in het beheergebied van Hunze en Aa's geen ruimtelijke maatregelen meer nodig zijn. De m.e.r.-procedure richt zich daarom uitsluitend op (ruimtelijke) maatregelen in het beheergebied van Noorderzijvest.

Voorafgaand aan de m.e.r.-procedure is fase 1 van de maatregelenstudie al uitgevoerd. In deze fase is een verkenning uitgevoerd van probleem- en doelstellingen op basis van klimaatscenario's, bodemdalingen door gaswinning en andere randvoorwaarden. Ook is in deze fase al een verkenning uitgevoerd naar mogelijke maatregelen, waaruit een zogenaamde preselectie is voortgekomen van kansrijke maatregelen (zie verder § 3.1 van dit advies). Parallel aan de m.e.r.-procedure zal deze verkenning samen met stakeholders nader worden ingevuld en gekwantificeerd, met behulp van modelberekeningen en een maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA). Geef in het MER een duidelijk overzicht van het planproces tot op heden. Geef daarbij de relatie aan tussen het overkoepelende project Droge Voeten 2050, de maatregelenstudie en de m.e.r.-procedure.

2.2 Probleem- en doelstelling

Probleemanalyse

Uit het Startdocument blijkt dat nog nader onderzoek wordt verricht naar de gewenste normen voor wateroverlast in het plangebied (binnen de randvoorwaarden van het NBW).¹ Hiertoe zullen simulaties met onder andere verschillende klimaatscenario's worden uitgevoerd. Dit onderzoek is bepalend voor de probleem- en doelstelling en voor de scope van de maatregelen die in het MER onderzocht zullen worden. Geef in het MER daarom een duidelijke beschrijving van het genoemde onderzoek en motiveer de overige (naast klimaatverandering) gehanteerde uitgangspunten, bijvoorbeeld voor bodemdaling door gaswinning en voor relevante ruimtelijke ontwikkelingen in het plangebied, vooral in de lagere gebieden. Geef aan hoe in dit onderzoek "de doorkijk naar 2050" vorm krijgt en welke informatie deze doorkijk moet opleveren.

Geef op basis van dit onderzoek en van een beschrijving van het watersysteem en omliggende boezemsystemen een nadere afbakening van de wateroverlastproblematiek voor 2025, met een doorkijk naar 2050, en de onzekerheden c.q. bandbreedte daarin.

¹ In het Startdocument wordt regelmatig de term "veiligheidsniveau" gehanteerd. Wij constateren dat hiermee feitelijk wordt bedoeld op normen ten aanzien van wateroverlast, aangezien veiligheidsrisico's voor mensen in dit geval niet aan de orde zijn.

Doelstellingen

De doelstelling, ofwel de aan te houden normen ten aanzien van wateroverlast, ligt nog niet op voorhand vast. Uit het Startdocument volgt dat de wateroverlastnorm per afwateringsgebied kan verschillen afhankelijk van de gevolgschade die bij wateroverlast kan optreden. Het in bepaalde mate accepteren van en rekening houden met gevolgschade – afhankelijk van de aanwezige functies in een bepaald gebied - zal medebepalend zijn voor de doelstelling. De doelstelling/norm per gebied zal worden vastgesteld op basis van een belangenafweging waarbij overleg met ‘stakeholders’ een belangrijke plaats in neemt.

Motiveer in het MER de hieruit volgende doelstellingen/normen per gebied. Geef aan welke afwegingen hierbij een rol hebben gespeeld. Ga uit van scenario’s of onzekerheidsmarges indien normen nog niet vastliggen. Ga daarbij ook in op landelijke ontwikkelingen ten aanzien van waterveiligheid en wateroverlast (Nationaal Bestuursakkoord Water, Deltaprogramma). Het is van belang om de doelen zo te beschrijven dat ze in het besluitvormingsproces een rol kunnen vervullen:

- bij de afbakening van te beschrijven alternatieven en het verhelderen waarom andere oplossingsrichtingen buiten beschouwing worden gelaten;
- bij de toetsing van alternatieven aan het doelbereik.

Geef in het MER ook aan in hoeverre met het voornemen andere doelen of ambities (“win-winsituaties”) gerealiseerd kunnen worden, bijvoorbeeld op het gebied van waterkwaliteit, verdrogingsbestrijding en/of natuurontwikkeling.

2.3 Beleid en besluitvorming

2.3.1 Beleidskader en wet- en regelgeving

Hoofdstuk 2 van het startdocument geeft een beknopt overzicht van de relevante wet- en regelgeving en het relevante beleid. Geef in het MER aan welke consequenties deze kaders hebben voor het voornemen en/of welke onzekerheden hierdoor voor het voornemen gelden. Ga daarbij in ieder geval in op de consequenties van:

- Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)
- Deltaprogramma
- Kaderrichtlijn Water (KRW)
- Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000)
- Provinciaal beleid voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)
- Waterbeleid volgens de vigerende plannen van de drie provincies en het Waterschap Noorderzijlvest en het Wetterskip Fryslân.

2.3.2 Te nemen besluiten

In paragraaf 1.5 van het startdocument is aangegeven hoe de m.e.r.-procedure is gekoppeld aan het besluitvormingstraject. Mede op basis van het MER zal een “Advies Droge Voeten 2050” worden opgesteld, dat wordt vastgesteld door het bevoegd gezag: Provinciale Staten van Groningen, Fryslân en Drenthe. Afhankelijk van de (ruimtelijke) keuzes die gemaakt worden zal aanpassing van het Provinciaal Omgevingsplan Groningen, de Omgevingsvisie Drenthe en het Streekplan Fryslân plaatsvinden. Geef in het MER duidelijk inzicht in de te doorlopen stappen en te volgen procedures en de rol van het MER daarin. Geef ook aan of er – buiten de bovengenoemde besluiten – nog andere besluiten nodig zijn om de maatregelen te kunnen uitvoeren en wie daarvoor het bevoegd gezag is.

3. Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Ontwikkeling van alternatieven

Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven ligt de scope van het voornemen nog niet vast. De te onderzoeken alternatieven zijn afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek dat in het kader van de maatregelenstudie wordt uitgevoerd en de vertaling daarvan naar de te hanteren wateroverlastnormen. Volgens het Startdocument zullen 6 verschillende typen maatregelen die in fase 1 van de maatregelenstudie zijn geselecteerd worden uitgewerkt. Vervolgens worden maatregelpakketten samengesteld die in het MER als alternatieven in beschouwing worden genomen. Het wordt uit het Startdocument niet duidelijk welke maatregelen bij de preselectie zijn afgefallen en welke afwegingen daarbij zijn gemaakt. Wij adviseren in het MER een heldere onderbouwing van de te vergelijken alternatieven op te nemen, op basis van de volgende stappen:

1. Concretisering van de in § 2.2 genoemde doelstellingen/normen per deelgebied
2. Beschrijving van de referentiesituatie (zie § 3.3), inclusief maatregelen ter voorkoming van wateroverlast waarover reeds is besloten
3. Vaststelling van de wateropgave per deelgebied en de daarbij geldende onzekerheden of bandbreedte voor 2025 en 2050
4. Beschouwing van mogelijke maatregelen

Wij adviseren om de beschouwing van mogelijke maatregelen niet op voorhand te beperken tot de maatregelen die uit de preselectie zijn overgebleven. Motiveer voor afgefallen maatregelen ten minste op basis van welke overwegingen dit is gebeurd en hoe het milieubelang daarbij is meegewogen. Relevant daarbij is verder in hoeverre maatregelen kansen bieden voor realisatie van andere doelen/ambities of samenhangen met andere ontwikkelingen. Het plangebied leent zich bijvoorbeeld ook voor het meer vasthouden van water, door vergroting van “sponswerking”² en inzet van natuurgebieden.³ Ook het onderzoeksprogramma “Kennis voor Klimaat” biedt mogelijk aanknopingspunten voor klimaatadaptatiemaatregelen in het plangebied.⁴

Verder is van belang om bij de selectie van maatregelen rekening te houden met de wateropgave en onzekerheden op de lange termijn (2050). Het ligt voor de hand dat uiteindelijk gekozen wordt voor een maatregelpakket dat gefaseerd kan worden uitgevoerd en dat zowel bestaat uit “no-regret” maatregelen als uit maatregelen die achter de hand gehouden worden, voor het geval eerdere maatregelen niet afdoende blijken te zijn. Geef in het MER inzicht in de rol van de afzonderlijke maatregelen in de gefaseerde uitvoering van het pakket.

3.2 Samenstelling maatregelpakketten

Motiveer in het MER de samenstelling van de alternatieven (maatregelpakketten). Daarbij is van belang dat alternatieven voldoende onderscheidend zijn ten aanzien van doelbereik en/of milieueffecten en voldoende de bandbreedte aan mogelijkheden weergeven. Geef vervolgens een duidelijke beschrijving van de onderdelen waaruit de alternatieven bestaan, zo gedetailleerd als nodig is voor het bepalen van het doelbereik en de milieueffecten ten

² In infiltratiegebieden het accent verschuiven van snelle oppervlakkige afvoer naar meer infiltratie en vertraagde afvoer, met het oog op vermindering van de druk op waterbergingsgebieden en gemalen in de lage delen van het plangebied. In het Startdocument worden bijvoorbeeld knijpconstructies genoemd. Ook andere opties kunnen nader beschouwd worden, zoals bevorderen van het vasthouden in de haarvaten, accoladeprofielen en ruimtelijke uitwisseling van gebruiksfuncties met verschillende gevoeligheid voor “natte voeten”.

³ Bijvoorbeeld maatregelen in de beekdalen (herstel historische meandering) of bovengenoemde maatregelen in infiltratiegebieden, die tevens een bijdrage kunnen leveren aan verdrogingsbestrijding in de zomerperiode.

⁴ zie <http://kennisvoorklimaat.klimaatonderzoeknederland.nl/hotspots/droge-rurale-gebieden>

behoefte van de besluitvorming. Beschrijf daarbij het complete pakket aan maatregelen, dus niet uitsluitend de m.e.r.-(beoordelings)plichtige onderdelen.

Waterbergingsgebieden kunnen op verschillende manieren worden ingezet. Voor de milieueffecten is dit van belang, omdat de frequentie en omvang van inundaties sterk kan verschillen. Geef voor zover relevant inzicht in:

- criteria die bepalend zijn voor het daadwerkelijk inzetten van de verschillende locaties als bergingsgebied⁵;
- de te verwachten frequentie, perioden (tijdsduur en seizoen) en omvang (breedte, hoogte) van inundaties in en buiten de bergingsgebieden.

Besteed zo nodig aandacht aan aanleg van kades, aanleg of aanpassing van stuwen, vergravingen, omleggen van watergangen, verandering in drainage van gebieden en mitigerende maatregelen (bijvoorbeeld om bij natuurontwikkeling op (voormalige) landbouwgrond uitspoeling van nutriënten of gevolgen van afzetting van verontreinigd sediment te beperken).

3.3 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

4. Doelbereik en milieueffecten

4.1 Algemeen

In hoofdstuk 5 van het Startdocument is een beknopt overzicht opgenomen van het te hanteren beoordelingskader voor de vergelijking van alternatieven. De criteria zijn in dit overzicht nog niet concreet ingevuld. Uit het Startdocument volgt dat de doelstellingen (zie 2.2) en alternatieven (zie 3.1) nog nader uitgewerkt moeten worden. Daardoor is op voorhand nog niet te zeggen uit welke onderdelen de alternatieven zullen bestaan en op welke aspecten deze onderscheidend zullen zijn. De reikwijdte en het detailniveau van het milieuonderzoek zal daardoor sterk afhangen van deze nadere uitwerking. Wij geven hiervoor de volgende aandachtspunten mee:

- Om de effecten van een maatregelpakket te kunnen beoordelen en te vergelijken met andere pakketten is het nodig om de effecten van de afzonderlijke maatregelen te bepalen. Wij adviseren om de effectbeoordeling in het MER niet te beperken tot de alternatieven, maar deze te onderbouwen met behulp van de effectbeschrijving per maatregel.
- Motiveer in het MER de keuze voor de beoordelingscriteria en geef aan op basis van welke indicatoren en volgens welke methodiek (kwalitatief, kwantitatief) de effecten worden bepaald en beoordeeld.
- Maak in het MER een duidelijk onderscheid tussen de milieueffecten en het doelbereik van de alternatieven. Voor het in beeld brengen van het doelbereik is het van

⁵ Mogelijk is er bijvoorbeeld een prioriteitsvolgorde in de te zetten bergingsgebieden of wordt de inzet van de gebieden uitsluitend bepaald door de verwachte mate van wateroverlast in voorkomende situaties.

belang dat de doelstellingen van het voornemen worden vertaald in toetsbare criteria. Geef daarbij ook de te hanteren bandbreedtes of onzekerheden aan of neem een gevoeligheidsanalyse op in het MER om te kunnen beoordelen welke betekenis deze onzekerheden hebben voor de besluitvorming.

- Onderbouw de keuze van de rekenregels/- modellen en van de gegevens waarmee het doelbereik en de gevolgen van het voornemen voor de (grond)waterhuishouding en effecten op natuur worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling. Onderscheid daarbij onzekerheden in de kwaliteit van de gegevens (bron, ouderdom, betrouwbaarheid e.d.) en in de gehanteerde rekenregels/-modellen (afleiding en bandbreedte van kritische parameterwaarden, modelkalibratie, e.d.). Vertaal dit zo mogelijk in een bandbreedte voor de genoemde gevolgen en geef aan wat dit betekent voor de besluitvorming.
- Maak in het MER waar relevant onderscheid tussen aanleg- en gebruiksfase, tijdelijke en permanente effecten en effecten bovenstrooms, in/nabij én benedenstrooms van waterbergingsgebieden en andere ingrepen in de waterhuishouding.

In de volgende paragrafen geven wij enkele specifieke aandachtspunten voor de beschrijving en beoordeling van milieueffecten, die mogelijk van belang kunnen zijn voor de vergelijking en toetsing van alternatieven. Of deze punten daadwerkelijk van belang zijn zal afhangen van de nadere uitwerking van doelstellingen en alternatieven. Motiveer in het MER de mate van detail waarin milieueffecten zijn onderzocht, bijvoorbeeld op basis van het onderscheidend vermogen tussen de alternatieven, risico's op (onomkeerbare) milieueffecten en kansen voor mee koppelen van andere ambities.

4.2 Bodem en water

Beschrijf per locatie waar een ingreep in de bodem en/of waterhuishouding plaatsvindt kwalitatief:

- de opbouw van de bodem en de ondergrond. Schets de bodemkwaliteit aan de hand van een bodemkwaliteitskaart;
- de huidige waterhuishouding en de wijze van beheer.

Beschrijf de effecten van de te nemen maatregelen op de waterkwantiteit in het betreffende plangebied en boven- en benedenstrooms daarvan. Ga voor zover nodig in op de effecten op:

- de gemiddelde laagste (GLG) en hoogste grondwaterstand (GHG) en gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand (GVG);
- de overstromingsfrequentie en inundatiediepte;
- waterpeilwijzigingen bij de maatgevende afvoer.

Ga daarnaast in op de positieve en negatieve effecten van de maatregelen op de ecologische kwaliteit van de relevante waterlichamen en ga in op de mogelijke relatie met KRW-maatregelen. Geef aan in hoeverre de bodem- en waterkwaliteit beïnvloed kan worden door de inundatieduur, de kwaliteit van inundatiewater, verontreinigingen in de bodem en/of aanslibbing en verrijking van de toplaag van de bodem. Ga in op de mogelijke risico's hiervan voor natuurgebieden, op grond van de kwaliteit van het water in samenhang met de gevoeligheid van de natuur. Geef aan welke mitigerende maatregelen aan de orde kunnen zijn.

4.3 Natuur

4.3.1 Algemeen

Geef in het MER aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied. Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het studiegebied aanwezige natuurwaarden. Geef aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen, op grond van de gevoeligheid van habitats en soorten voor vermessing, verontreiniging en veranderingen in de waterhuishouding (verdroging, vernatting, stroomsnelheid). Besteed hierbij niet alleen aandacht aan negatieve gevolgen, maar ook aan de te verwachten positieve effecten. Maak indien relevant onderscheid tussen verschillende seizoenen waarin inundatie kan optreden.

Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

4.3.2 Gebiedsbescherming

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden en de Ecologische hoofdstructuur (EHS)⁶. Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Ook als het voornemen niet in of direct naast een beschermd gebied ligt, kan het gevolgen hebben voor een beschermd gebied (externe werking). Geef per gebied de begrenzingen van het gebied aan op kaart, inclusief een duidelijk beeld van de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde gebieden.

Natura 2000-gebieden

Geef per Natura 2000-gebied:

- de instandhoudingsdoelstellingen⁷ voor de verschillende soorten en habitats. Geef aan of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit van habitattypen en leefgebieden voor soorten;
- de actuele en verwachte populatieomvang van soorten aan de hand van meerjarige trends.

Onderzoek of er gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn. Als niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden, geldt dat een Passende beoordeling opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van deze gebieden. Deze Passende beoordeling dient onderdeel uit te maken van het MER. Een project kan alleen doorgang vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de ADC-toets⁸ met succes wordt doorlopen. De Passende beoordeling kan plaatsvinden op een detailniveau dat aansluit bij het detailniveau van de besluitvorming.

⁶ Let op: naast Natura 2000- en EHS-gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998) en beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

⁷ In het MER kan uitgegaan worden van de concept-instandhoudingsdoelstellingen uit de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. In de (concept)beheerplannen worden deze per gebied uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd.

⁸ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

-A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling? inclusief locatiealternatieven.

-D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project gerealiseerd moet worden?

-C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

Ecologische hoofdstructuur

Beschrijf voor de EHS-gebieden in en rond het plangebied de daarvoor geldende ‘wezenlijke kenmerken en waarden’. Onderzoek welke gevolgen de maatregelen voor deze actuele en potentiële kenmerken en waarden hebben en welke kansen deze bieden voor versterking ervan. Voor de EHS geldt volgens de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte een ‘nee-tenzij’ regime. Geef aan hoe het ‘nee-tenzij’ regime provinciaal is uitgewerkt en hoe het voornemen hierin past⁹.

4.3.3. Soortenbescherming

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten te verwachten zijn in het plangebied, waar zij voorkomen en welk beschermingsregime voor de betreffende soort geldt. Ga in op de mogelijke positieve en negatieve gevolgen van het voornemen voor deze beschermde soorten¹⁰. Bepaal aan de hand van een “quick-scan” of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats. Geef indien verbodsbepalingen overtreden kunnen worden aan welke invloed dit heeft op de staat van instandhouding van de betreffende soort.

4.4 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf voor locaties waar (ruimtelijke) maatregelen zijn geprojecteerd beknopt de bestaande situatie voor het landschap. Beschrijf en waardeer waar relevant bestaande structuren, patronen en elementen (geomorfologie, waterlopen, bebouwing, ontsluiting, beplanting, historisch en huidig landgebruik¹¹) op kenmerkendheid, gaafheid en zeldzaamheid. Geef de relatie weer met de ontstaansgeschiedenis van het gebied en de menselijke ingrepen die hebben geleid tot huidig gebruik en inrichting.

Geef in het MER ook aan in hoeverre genoemde aspecten beïnvloed worden door de uitvoering van de maatregelen en wat de gevolgen zijn voor de landschappelijke waarden. Besteed ook aandacht aan visuele barrièrewerking van eventueel aan te leggen kades.

Geef in elk MER een overzicht (inclusief weergave daarvan op kaart) van bekende en verwachte cultuurhistorische waarden in het plangebied. Besteed hierbij aandacht aan alle drie de facetten van cultuurhistorie:

- archeologie;
- gebouwd erfgoed;
- historische geografie.

Beschrijf de beleefde kwaliteit, de fysieke kwaliteit en de inhoudelijke kwaliteit van aanwezige waarden. Hierbij kan eventueel gebruik gemaakt worden van de waarderingscriteria uit de ‘Handreiking cultuurhistorie in m.e.r. en MKBA’¹². Beschrijf de effecten van het voornemen op deze kwaliteiten. Beschrijf ook in welke mate effecten op cultuurhistorische waarden verzacht kunnen worden.

⁹ Per provincie is een toetsingskader en compensatieregeling EHS vastgesteld, dat in principe past binnen de nationale Nota Ruimte en de Spelregels EHS.

¹⁰ Bij de inventarisatie van de beschermde soorten kan o.a. gebruik worden gemaakt van gegevens van het Natuurloket: www.natuurloket.nl en protocollen van de Gegevensautoriteit Natuur: www.gegevensautoriteitnatuur.nl.

¹¹ Denk daarbij ook aan structuren die verband houden met mogelijke historische bevoeiingen

¹² Handreiking opgesteld door Witteveen+Bos in opdracht van de rijksdienst voor het Cultureel erfgoed. Van deze handreiking uit 2007 is ook een samenvatting uit 2009 beschikbaar.

5. Overige aspecten

5.1 Onzekerheden en evaluatieprogramma

Houd bij de vergelijking van de alternatieven en bij de toetsing van de alternatieven aan (project-) doelen en wettelijke grenswaarden expliciet rekening met de onzekerheden in effectbepalingen.¹³

Geef daarvoor in het MER inzicht in:¹⁴

- de waarschijnlijkheid dat effecten optreden, d.w.z. het realiteitsgehalte van de verschillende effectscenari'o's (best-case en worst-case);
- het belang van de onzekerheden in effectbepalingen voor de significantie van verschillen tussen alternatieven, en daarmee voor de vergelijking van alternatieven;
- op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten ge-evalueerd worden, bijvoorbeeld via een oplevertoets, en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als (project-)doelen en grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.¹⁵

5.2 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

¹³ Effectbepalingen voor de toekomst zijn inherent onzeker. Het zijn veelal de best mogelijke benaderingen op basis van in de praktijk ontwikkelde en getoetste modellen. De onzekerheden in de uitkomsten van modellen moeten wel worden onderkend. Schijnzekerheden leveren immers ondoelmatige keuzes en maatregelen op. Effecten kunnen in werkelijkheid meevallen, dan zijn te veel maatregelen getroffen. Effecten kunnen tegenvallen, dan zijn te weinig maatregelen genomen.

¹⁴ Een fact sheet op de website van de Commissie voor de m.e.r. bevat meer informatie over het omgaan met onzekerheden in MER. (http://docs1.eia.nl/mer/diversen/factsheet_19_omgaan_met_onzekerheden_in_mer_webversie.pdf)

¹⁵ Dit sluit aan bij de adviezen van de Commissie Elverding. Met de oplevertoets wordt ook invulling gegeven aan de (tot op heden veelal niet nagekomen) verplichting tot evaluatie van een MER (artikel 7.39 t/m 7.42 van de Wet milieubeheer).

BIJLAGEN

INSPRAAKREACTIES

College van Gedeputeerde Staten van Groningen
p/a Afdeling milieutoezicht
Postbus 610
9700 AP GRONINGEN

 provincie groningen	
Ing. d.d.:	09 SEP 2013
Corr.nr.:	Zaaknr.:
Afd.:	MTZ

Doorkiesnummer: 088 - 88 86 666
Faxnummer: 088 - 88 86 660

Datum: 6 september 2013

Referentie: 08413/gr/dvr-nv

Betreft: **PlanMER Droge Voeten 2050**

Geacht College,

LTO Noord provincies Drenthe en Groningen hebben kennis genomen van het ter inzage gelegde startdocument PlanMER Droge Voeten 2050 voor het beheergebied van het waterschap Noorderzijlvest. Dit geeft ons aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en bedenkingen.

Algemeen

Na 1998 hebben de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's in de afgelopen jaren al grootschalige maatregelen genomen om de veiligheid van de boezemsystemen te verbeteren. Dit is een vrij intensief en moeizaam proces geweest en LTO Noord is er altijd van uit gegaan dat deze veiligheid voor een langere periode zou zijn gegarandeerd. LTO Noord ging ervan uit dat met de kennis van het watersysteem en de modelberekeningen dit afdoende zou zijn.

Helaas is dit mogelijk niet het geval. LTO Noord benadrukt dan ook dat gezien in de vorige ronde er veel ingrijpende maatregelen met grote ruimtelijke gevolgen en beslag zijn genomen, er nu in het waterschapsgebied *alleen maatregelen zonder een ruimtelijke component kunnen worden genomen.*

Deze Plan MER mag dan ook geen aanleiding zijn voor een voorschot en een vrijbrief op toetsing van diverse gebieden waarin mogelijk ruimtelijke maatregelen worden genomen. LTO Noord benadrukt dat alleen in uiterste gevallen met consensus van alle partijen een gebied met een ruimtelijke component in deze procedure mag worden meegenomen.

LTO Noord blijft het, gezien het voorgaande, het tegenstrijdig vinden dat nu al een MER-procedure wordt gestart zonder dat in het waterschapsgebied duidelijkheid is op mogelijke aanvullende maatregelen. Dit in tegenstelling tot het waterschapsgebied Hunze en Aa's.

Landbouweffectrapportage

De effecten voor de landbouw worden middels de zogenaamde LER in deze MER-procedure meegenomen en meegewogen. Uiteraard onderschrijven wij dit omdat dit ook onze wens was. In het startdocument is de beoordelingsmethodiek voor de landbouw weergegeven en dit heeft vooralsnog een summier karakter. Ten behoeve van de buizenzone Eemsdelta is eveneens een LER uitgevoerd en voorgesteld wordt dat tevens als leidraad, de nadere uitwerking voor het onderdeel LER in deze MER-procedure, wordt gehanteerd. Wij kunnen hiermee akkoord gaan.

Hoogachtend,
namens LTO Noord Groningen en Drenthe,

A.F. van Rozen, provinciaal secretaris

Zuiderpark 16
9724 AG Groningen
telefoon (050) 313 08 00

e-mail info@nmfgroningen.nl
www.nmfgroningen.nl
bankrekening 2999383

AANGETEKEND

Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen
p/a Afdeling Milieutoezicht
Postbus 610
9700 AP te Groningen

 provincie groningen			
Ing. d.d.: 17 OKT 2013			
Corr.nr.:	Zaaknr.:		
Afd.: MTZ	<table border="1"><tr><td>Bijl.</td></tr><tr><td>JIN</td></tr></table>	Bijl.	JIN
Bijl.			
JIN			

Ons kenmerk: 13-020-EW
Betreft: zienswijze met betrekking tot de reikwijdte
en het detailniveau voor het MER Droge Voeten 2050

Groningen, 16 oktober 2013

Geacht college,

Hartelijk dank voor de geboden gelegenheid om een zienswijze uit te brengen met betrekking tot de reikwijdte en detailniveau voor het MER in het kader van de plan-M.E.R.-procedure Droge Voeten 2050. Ik doe dit namens de Natuur en Milieufederatie Groningen, de Natuur en Milieufederatie Drenthe, Het Groninger Landschap, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.

Naar aanleiding van onze telefonische opmerkingen over de bekendmaking en tervisielegging hebt u besloten alsnog het juiste startdocument ter visie te leggen van 23 september tot en met 4 november 2013. Daarmee krijgen niet alleen wij, maar ook anderen alsnog de gelegenheid op het juiste document te reageren. Hiervoor hartelijk dank.

In deze zienswijze beschrijven wij allereerst onze visie op de waterhuishouding in het gebied. Onder punt 2 geven wij in algemene lijnen aan welke onderwerpen volgens ons niet of onvoldoende uit de verf komen in de Startnotitie MER. Onder punt 3 gaan wij nader in op de door u voorgenomen alternatieven. En onder punt 4 stellen wij u enige aanvullingen op de beoordelingscriteria voor.

1. Onze visie: Stroomlijnen

Als natuur- en milieuorganisaties constateren wij dat er bij waterveiligheidsvraagstukken de laatste jaren in toenemende mate functiecombinaties met natuur worden gezocht. Deze combinatie biedt vaak ook nog vele andere koppelingmogelijkheden op het gebied van zoetwatervoorziening, waterzuivering, CO2-buffering, productie van biomassa, tegengaan van verzilting, vismigratie, visserij, recreatie en toerisme, met een hoog maatschappelijk rendement. In de startnotitie van het project Droge Voeten 2050 is deze integrale benadering om ook andere beleidsdoelen op het gebied van natuur, landschap en recreatie mee te

Samen voor een mooi en duurzaam Groningen¹

Bij de Natuur en Milieufederatie Groningen is een vijftigtal natuur-, milieu- en landschapsorganisaties aangesloten.

koppelen, dan ook als doelstelling opgenomen. In het Startdocument PlanMER Droge Voeten 2050 vinden wij deze integrale benadering echter onvoldoende terug.

In de watervisie "Stroomlijnen" die wij als gezamenlijke natuur- en milieuorganisaties in 2004 uitbrachten, hebben wij destijds een aantal maatregelen verwoord, die wij graag nogmaals onder uw aandacht willen brengen. De rode draad in de visie is dat gekozen wordt voor een samenhangende aanpak waarin wordt aangesloten bij het natuurlijk gedrag van water. Overtollig water moet niet zo snel mogelijk naar zee worden getransporteerd, maar juist langzaam vanuit de bovenlopen naar de kust stromen. Door het overtollige water op meerdere plaatsen met gemalen in zee te slaan, ontstaat een robuust en flexibel waterbeheersingssysteem, waarmee tevens verdroging van natuurgebieden en verzilting van akkerbouwgebieden kan worden opgelost.

Denkrichtingen voor te nemen maatregelen in de visie zijn:

- Infiltratie in de bodem levert een buffervoorraad schoon grondwater, met mogelijkheden voor drinkwatervoorziening voor toekomstige generaties, kwelwater om bijzondere plantengroei in beekdalen te voeden en de aanvoer van schoon gebiedseigen water te vergroten.
- Vasthouden van water in de beekdalen zorgt voor vertraagde afvoer en een geringere piekbelasting op boezemwateren.
- Toename van de dynamiek door flexibele waterstanden en hogere peilen, daar waar dat veilig toegelaten kan worden.
- Uitbreiding van de boezem met oeverlanden en zomerpolders zorgt voor een verhoging van de bergingscapaciteit.
- Door spreiding van de afvoer langs de kust wordt de waterhuishouding robuuster en kunnen problemen in de akkerbouw worden opgelost.
- Door spreiding van de afvoer langs de kust op nieuwe locaties kunnen belangrijke elementen van het waddeneecosysteem worden hersteld.
- Door terugkeer van een beperkte getijdenwerking en berging in het Lauwersmeer, c.q. natuurlijker peilfluctuaties wordt de lozing op het wad verbeterd in combinatie met een grote kwaliteitsverbetering van het ecosysteem.

De essentie is dat gekozen wordt voor een samenhangende aanpak waarin wordt aangesloten bij het natuurlijk gedrag van water en waarbij niet alleen gekeken wordt naar het risico van wateroverlast, maar ook naar zoetwaterbeschikbaarheid, verdroging, waterkwaliteit en de meerwaarde van maatregelen voor de natuur en recreatie.

U kunt de volledige visie Stroomlijnen vinden op de website

http://www.waddenzee.nl/fileadmin/content/Dossiers/Natuur_en_Landschap/pdf/stroomlijnen_waterbeheer.pdf

2.1 Integrale benadering

In de Startnotitie MER die nu ter visie ligt missen wij een integrale en positieve benadering. *'Het project Droge Voeten 2050 richt zich op het tegengaan van wateroverlast vanuit de boezemsystemen. (...) Vooral door de aanleg van waterbergingsgebieden en het verhogen van boezemkaden is de veiligheid vergroot. Klimaatverandering, bodemdaling door aardgaswinning en actualisering van de veiligheidsnormen, mede vanwege nieuwe*

ruimtelijke ontwikkelingen, nopen ons echter om te onderzoeken of in de toekomst meer maatregelen nodig zijn., aldus de startnotitie van het project.

De Startnotitie MER kijkt te éézijdig naar maatregelen die genomen kunnen worden om wateroverlast te voorkomen. Vervolgens wordt onderzocht of die maatregelen mogelijk schadelijke gevolgen voor het milieu hebben. Er wordt onvoldoende gekeken naar kansen: bij voorbeeld maatregelen die tevens zorgen voor versterking van natuurwaarden, recreatieve mogelijkheden, verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit, vergroting van de grondwaterbuffer en de zoetwater-beschikbaarheid. Wij vinden dat deze kansen wel in het onderzoek moeten worden betrokken: juist dan komen maatregelen met een grote maatschappelijke meerwaarde in beeld.

Het MER dient niet alleen om de milieugevolgen van te nemen maatregelen in beeld te brengen, maar vooral ook om de milieugevolgen goed te kunnen meewegen bij de keuze tussen alternatieven. Door de gekozen uitgangspunten en door de ruimtelijke begrenzing van dit MER vrezen wij echter dat verschillende mogelijke alternatieven buiten dit MER vallen en dus ook niet worden meegenomen bij de mogelijke keuzes.

In het MER wordt slechts onderzoek gedaan naar de milieugevolgen van mogelijke maatregelen in het gebied van Noorderzijlvest. Daarmee blijven mogelijk maatregelen in Hunze en Aa's (en Wetterskip Fryslân) buiten beeld. En er wordt slechts gekeken naar wateroverlast. Terwijl de waterschappen ook een opgave hebben om de toekomstige zoetwatervoorziening veilig te stellen en te zorgen dat het oppervlaktewater aan de Kaderrichtlijn Water eisen zal voldoen. Wij vinden dit een gemiste kans.

2.2 Ook Hunze en Aa's

U constateert dat de mogelijk te nemen maatregelen in het gebied van het waterschap Noorderzijlvest een ruimtelijke component kunnen hebben. En u stelt vast dat dit voor het gebied van het waterschap Hunze en Aa's waarschijnlijk niet het geval is. Daaruit concludeert u dat het MER uitsluitend betrekking zal hebben op het gebied van Noorderzijlvest.

Maar de waterhuishouding van Noorderzijlvest het Hunze en Aa's hangt sterk samen: water uit de hoger gelegen (Drentse) gebieden vloeit af naar het lage midden van Groningen en wordt van daar naar zee afgevoerd. Door maatregelen in het bovenstroomse gebied van beide waterschappen kan de afvoer van water sterk worden vertraagd, infiltratie in het grondwater worden bevorderd.

En hoewel er wellicht bij Hunze en Aa's geen dringende opgave is voor aanpassing van kade- en dijkhoogten, de sterkte en stabiliteit van kaden en dijken is, met name bij lange en frequente hoge waterstanden, niet overal voldoende. De (geplande) aanleg van bergingsgebieden en kleinschalige berging in de beekdalen van de Hunze en de Westerwoldse Aa - Ruiten Aa dragen bij aan de veiligheidsmarge en zouden dan ook wel doorgang moeten vinden. Ook werken aan de sterkte en stabiliteit van kaden en dijken biedt mogelijkheden voor verdere verbetering van de waterhuishouding.

Wij dingen er dan ook op aan mogelijke maatregelen in het bovenstroomse gebied van beide waterschappen in het MER mee te nemen.

2.3 Zoetwatervoorziening

Naast het project Droge Voeten loopt ook het Deltaprogramma Zoetwater. Hierin wordt onderzocht welke gevolgen klimaatverandering kan hebben voor de zoetwatervoorziening. Hoewel Noord Nederland er vanuit gaat dat ook in de toekomst bij watertekorten een beroep kan worden gedaan op water uit het IJsselmeer, is het de vraag of dit in extreem droge jaren en in alle gebieden een oplossing biedt.

In deze discussie wordt geconstateerd dat de regio noord een kwaliteit heeft die in de rest van Nederland vrijwel ontbreekt, te weten: ruimte. Het is mogelijk die ruimte te gebruiken voor waterconservering op een grotere schaal.

Wij zijn dan ook van oordeel dat het voor de hand ligt en zeer gewenst is te onderzoeken of waterberging en waterconservering (in beide waterschappen) samen kunnen gaan. Dit vinden wij in de Startnotitie niet terug.

2.4 Waterkwaliteit

Waterkwaliteit vormt een belangrijke factor in de zoetwaterproblematiek. Door stijgende temperaturen verslechtert de waterkwaliteit en dat heeft consequenties voor recreatie en stedelijk gebied, maar ook voor de algemene KRW doelen.

In het MER wordt wel onderzocht of de maatregelen ter bestrijding van wateroverlast nadelige gevolgen kunnen hebben voor de waterkwaliteit. Maar maatregelen zoals natuurvriendelijke (plas-dras) oevers in combinatie met een natuurlijke peilfluctuatie kunnen in belangrijke mate bijdragen aan zowel bestrijding van wateroverlast als verbetering van de waterkwaliteit. Waarbij ook de natuur en de recreatie er van kunnen profiteren. Wij stellen voor ook de mogelijke kansen voor de waterkwaliteit in het MER mee te nemen.

2.5 Natuurgebieden

In de Startnotitie MER wordt geconstateerd dat significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet op voorhand uit te sluiten zijn. Uit een voortoets moet blijken of een Passende Beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet moet worden uitgevoerd.

Dit is natuurlijk nodig, maar er zou ook gezocht moeten worden naar maatregelen die de natuurwaarden, niet alleen in Natura 2000-gebieden, maar ook in de EHS en andere natuurgebieden en ook buiten de natuurgebieden, versterken.

Het MER zou onder meer antwoord moeten geven op de volgende vragen:

- Kunnen de maatregelen tegen wateroverlast bijdragen aan het tegengaan van verdroging van natuurgebieden?
- Kunnen de maatregelen bijdragen aan de zoetwaterbeschikbaarheid, ook voor kwetsbare natuur, zonder aanvoer van gebiedvreemd water?
- Kan een natuurlijke peildynamiek (hoog, mogelijk fluctuerend, winterpeil, vanaf het voorjaar langzaam uitzakkend naar een laag zomerpeil) zowel bijdragen aan de veiligheid als aan de natuurwaarden?

Daarnaast zou ook onderzocht moeten worden welke mogelijk schadelijke gevolgen het achterwege laten van maatregelen in het bovenstroomse gebied heeft voor de natuurwaarden. Immers: door maatregelen benedenstrooms te nemen, wordt geaccepteerd

dat het water niet bovenstrooms wordt vastgehouden, maar daar juist snel wordt afgevoerd. Dan ook niet meer beschikbaar is om verdroging van de natuur tegen te gaan. Juist door dit in het onderzoek mee te nemen, kan de maatschappelijke meerwaarde van de te nemen maatregelen goed in beeld gebracht worden.

3.1 Voornemen en alternatieven

Het Provinciaal Omgevingsplan Groningen stelt: *'Water (...) wordt als mede sturend voor de ruimtelijke inrichting van de provincie beschouwd. Er moet voldoende ruimte zijn voor water in een zo natuurlijk mogelijk systeem. Veiligheid en verbetering van de waterkwaliteit staan daarbij centraal. In de bovenstroomse gebieden wordt het water zoveel mogelijk vast gehouden. Benedenstrooms worden bergingsmogelijkheden en mogelijkheden om het water naar zee af te voeren gerealiseerd.'*

Bij de ontwikkeling van alternatieven werkt u 6 verschillende typen maatregelen uit. *'De maatregelen betreffen een uitwerking van de drietrapsraket Vasthouden, Bergen, Afvoeren die in het waterbeheer gebruikelijk is. Daarnaast wordt het ophogen van kaden benoemd.'*

U noemt als mogelijke typen maatregelen:

1. *Het vergroten van de gemaalcapaciteit.*
2. *Het inrichten van waterbergingsgebieden*
3. *Het ophogen van kaden*
4. *Het vergroten van de afvoer capaciteit*
5. *Het vasthouden van water*
6. *Bouw van een nieuw gemaal Lauwersmeer*

3.2 Vasthouden

De maatregelen 1, 4 en 6 zorgen voor versnelde afvoer van water. Het inrichten van waterbergingsgebieden en het ophogen van kaden zorgt voor een vergroting van de waterbergingscapaciteit in het (benedenstroomse deel van het) systeem. Samen zorgen deze maatregelen voor een snelle en efficiënte afvoer van goed zoet water naar zee.

Onder vasthouden van water verstaan wij (en de provincie, volgens het POP): bovenstrooms vasthouden. Dat is niet alleen van belang om de waterafvoer bij piekbelasting te beperken, maar ook om infiltratie te bevorderen en waterbeschikbaarheid voor droge perioden te bevorderen.

Onder vasthouden verstaat de Startnotitie: *tijdelijk instellen van een maalstop in de polders, zodat er minder water op de boezem gebracht wordt. Zodra spui weer mogelijk is en het boezempeil zakt, wordt de maalstop opgeheven. Dus ook deze maatregel is uiteindelijk slechts gericht op snelle afvoer.*

Wij missen in de Startnotitie maatregelen die echt gericht zijn op het bovenstrooms vasthouden van water, niet alleen om de afvoer te reguleren maar ook om de waterbeschikbaarheid te bevorderen. Bij voorbeeld vasthouden van water in de bovenlopen van de Drentse beken, zoals het Eelderdiep.

Wij zijn van oordeel dat een uitgebreid onderzoek naar dergelijke maatregelen in het MER niet mag ontbreken. Wij stellen u voor in het MER in beeld te brengen of deze maatregelen

tevens kunnen worden benut voor het bevorderen van de waterbeschikbaarheid in droge perioden, en te onderzoeken welke maatregelen de infiltratie van het wateroverschot in de bodem kunnen bevorderen.

3.3 Bergen

Het inrichten van waterbergingsgebieden en het ophogen van kaden zorgen voor een vergroting van de opslagcapaciteit in de boezem. Dit type maatregelen komt, wat ons betreft, pas in beeld als bovenstroomse maatregelen om het water vast te houden onvoldoende blijken.

In het MER zou onderzocht moeten worden:

- in hoeverre deze maatregelen kunnen worden gecombineerd met de aanleg van nieuwe natuur, natuurvriendelijke oevers, bij voorkeur ter versterking van de EHS en Natura 2000-gebieden;
- of deze maatregelen zo kunnen worden uitgevoerd dat een natuurlijke peildynamiek in de boezem mogelijk wordt.

3.4 Afvoeren

Afvoeren is in onze visie de laatste stap: vasthouden, eventueel bergen heeft de voorkeur. In het MER zou dan ook onderzocht moeten worden of voldoende water bovenstrooms in het systeem kan worden vastgehouden en geborgen, en of de afvoer van water voldoende kan worden vertraagd, zodat vergroting van de afvoercapaciteit in het boezemsysteem niet noodzakelijk is.

Mocht vergroting van de gemaalcapaciteit in verband met zeespiegelstijging op den duur toch noodzakelijk zijn, dan pleiten wij voor spreiding: verschillende gemalen op verschillende locaties langs de kust. Daarmee kan de investering gespreid worden over een lange periode en er ontstaat een robuuste waterhuishouding. Immers: de kans dat verschillende gemalen tegelijk niet kunnen malen is gering. Vooralsnog kan het Lauwersmeer in het algemeen spuien op de Waddenzee: het ligt dan ook niet voor de hand de komende jaren een gemaal bij Lauwersoog te plaatsen.

Voor Nationaal Park en Natura 2000-gebied Lauwersmeer is een grotere natuurlijke peildynamiek gewenst: een hoog, mogelijk sterk fluctuerend winterpeil dat vanaf het voorjaar geleidelijk uitzakt naar een laag zomerpeil bevordert een gezondere rietvegetatie en gaat verbossing van het gebied tegen. Daarmee ontstaan gunstige omstandigheden voor de doelsoorten van dit Vogelrichtlijn / Natura 2000 –gebied. Hierbij is verhoging van de kades rond het Lauwersmeer gewenst.

Wetterskip Fryslân lost echter het overtollig water van de Friese boezem onder vrij verval op het Lauwersmeer. Bij een te hoog peil in het Lauwersmeer is dit niet mogelijk. Teneinde een grote peildynamiek mogelijk te maken, zou wellicht aanvullende bemalingscapaciteit van de Friese boezem een goede maatregel kunnen zijn. Wij stellen u voor in het MER te onderzoeken wat de natuur- en milieugevolgen zijn van een grote natuurlijke peildynamiek, met mogelijk aanvullende bemalingscapaciteit op de Friese boezem.

Ook hier zijn wij van oordeel dat spreiding van de bemaling over verschillende locaties de voorkeur verdient. Dit levert een robuuster watersysteem, dat beter kan inspelen op de lokale

behoefte. Bovendien kan een dergelijke spreiding inspelen op ecologische wensen, zoals meer en betere verbindingen tussen achterland en zee. Dergelijke maatregelen sluiten goed aan bij de grondgedachte van Stroomlijnen.

4. Beoordelingscriteria

Uiteraard dient in het MER onderzoek gedaan te worden naar de in tabel 3 genoemde criteria, maar wij vinden het hier voorgestelde onderzoek te beperkt. Hieronder enige opmerkingen in aanvulling op / ter nadere uitwerking van de beoordelingscriteria.

1. Water

- Geohydrologie - Beïnvloeding van het grondwatersysteem: onderzoek in het MER met name de mogelijkheid de grondwaterhoeveelheid te vergroten. Breng in ieder geval in beeld welke invloed de verschillende maatregelen hebben op infiltratie, kwelstromen en mogelijke effecten op verdrogingsgevoelige natuurgebieden.
- Oppervlaktewater - Beïnvloeding van het oppervlaktewatersysteem: breng niet alleen de effecten op de afvoercapaciteit in beeld maar onderzoek tevens:
 - effecten op de waterbeschikbaarheid in droge perioden;
 - effecten op de waterkwaliteit;
- gevolgen van de maatregel voor (toekomstige) mogelijkheden van natuurlijk / dynamisch peilbeheer;
- effecten op EHS, Natura 2000, natuurvriendelijke oevers: natuurgevolgen in het algemeen, ook buiten de beschermde gebieden.

2. Natuur

Uiteraard moet onderzocht worden wat de (mogelijke) gevolgen van de verschillende maatregelen zijn voor de Natura 2000-gebieden (Effecten op aangewezen soorten en habitats), de EHS (Effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van gebieden) en Doeltypen (Effecten van toename voedselrijkdom en vrijkomen fosfaten door slibafzetting op natuurdoeltypen). Maar het onderzoek dient niet beperkt te worden tot mogelijke schadelijke effecten van de maatregel. Er zou ook onderzocht moeten worden in hoeverre (en onder welke voorwaarden) de maatregel juist kan bijdragen aan de verbetering van de beschermde natuur.

Daarnaast zou het MER niet alleen moeten kijken naar de wettelijk beschermde natuur. De maatregelen kunnen ook (positieve of negatieve) gevolgen hebben voor minder of niet beschermde natuur. Wij stellen u voor ook de effecten van de verschillende maatregelen in beeld te brengen op minder of niet-beschermde natuur: weidevogels, akkervogels, zoogdieren, amfibieën, insecten, enz.

3. Landschap en leefbaarheid: Landschappelijke waarden (Aantasting of verlies van waardevolle landschappen) . Naast waardevolle landschappen zijn juist kleine landschapselementen (bosjes, houtwallen, historische sloten, pingoruïnes) vaak van grote waarde voor de leefbaarheid en voor de natuurwaarden van het gebied. Wij stellen u voor om ook de effecten van de maatregelen op de kleine landschapselementen goed in beeld te brengen.

4. Landbouw: in het MER wordt gekeken naar ruimtebeslag, verandering in kavelstructuur en landbouwkundig gebruik, en mogelijke gewasschade. Wij stellen u voor bij de verschillende maatregelen ook te kijken naar hun effect op de waterbeschikbaarheid in droge perioden.

Wij vertrouwen er op dat u onze opmerkingen en aanbevelingen nadrukkelijk betreft bij het opstellen van de definitieve Startnotitie MER..

Hoogachtend,
namens het bestuur van de Natuur en Milieufederatie Groningen,
mede namens de Natuur en Milieufederatie Drenthe, Het Groninger Landschap,
Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'E. de Waal', written in a cursive style.

mr. ing. E. de Waal

R

AANGETEKENDE BRIEF
NL frankering betaald € 7,70

41gr

RECOMMANDÉ

D - A - 1

PostNL

115030 16-10-2013 17:10

NL

3SRPKS078967034

9700AP 610

AANGETEKEND

Gedeputeerde Staten van de
provincie Groningen
p/a Afdeling Milieutoezicht
Postbus 610
9700 AP Groningen